

<http://ukrlib.com/77.html>. 9. Лукаш М. Memento. (переклад з іспанської) (Тексти надано RASTAUKRAINA) URL http://aelib.org.ua/texts/garcia_lorca_poetry_ua.htm#2-01. 10. *Lorca Federico Garsia. Lorca por Lorca. La Habana: Editorial de Arte y Literatura, 1974.*

*Предій Ю.Д., асист.,
ЧНУ ім. Ю.Федьковича*

ТИПИ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ У ДИСКУРСІ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ОГолошень

Стаття, що пропонується до розгляду, присвячена дослідженню мовленнєвих актів у дискурсі англомовних текстів оголошень. Тексти оголошень розглянуто із урахуванням специфіки їх реалізації у віртуальному середовищі мережі Інтернет. Шляхом частотного, кількісного та якісного аналізу корпусу текстів оголошень визначено переважаючі типи мовленнєвих актів – констативів, згідно класифікації Г.Г.Почепцова.

Ключові слова: прагматика, мовленнєвий акт, дискурс, іллокуція, перлокутивний ефект.

Работа, которая предлагается к рассмотрению, посвящена изучению особенностей дискурса англоязычных объявлений. Тексты объявлений рассмотрены с учётом особенностей среды реализации – сети Интернет. Методами частотного, количественного и качественного анализа корпуса текстов объявлений определены основные типы языковых актов – констативов, в соответствии с классификацией Г.Г.Почепцова.

Ключевые слова: прагматика, речевой акт, дискурс, иллокуция, перлокутивный эффект.

The article under study deals with the peculiarities of Anglophone classified ads based upon texts from electronic mass-media. Texts are viewed according to the peculiarities of surrounding hypertext background. Applying methods of frequency analysis, quantitative and qualitative analyses the basic types of speech acts were defined. According to G.Potcheptsov classification they are constatives.

Key words: pragmatics, speech act, discourse, illocution, perlocutive effect.

Прагматика як міжнаукова галузь знань, що вивчає соціокультурні, ситуативно-поведінкові, статусні, психологічні, когнітивні й мовні чинники взаємодії суб'єктів [Селіванова 2006, 484] – (комунікації – примітка наша Ю.П.) продовжує привертати увагу науковців-гуманітаріїв. Досліджено, зокрема, відхилення у дискурсі у філософсько-методологічному аспекті [Боровицька 1998].

Прагматичне дослідження мови засобів масової комунікації здійснено у різноманітних напрямках. Наукові розвідки стосуються окремих типів текстів, синтаксичних кон-

струкції у тексті [Богдан 2006], окремих лексичних одиниць у структурі зв'язного тексту [Гусак 2005, Дружин 2006] та ін. Той факт, що вивченню особливостей текстів мас-медіа з точки зору їх прагматичного спрямування, можна пояснити їх специфікою як об'єкту наукового пошуку.

Засоби масової інформації були й залишаються потужним інструментом експліцитного чи імпліцитного впливу на широке кола суспільства.

Стратегії впливу, засоби, що обираються для його здійснення, такі ж мінливі й швидкоплинні, як саме життя. Таким прикладом слугує феномен «бушизмів» – недолгих висловлювань Президента США Дж.Буша- молодшого. «*Bushism* -термін, яким позначають численні мовні, логічні та інші помилки і обмовки президента США Джорджа Буша. Термін став активно поширюватися після виступів президента перед пресою, часто з'являвся у друкованих джерелах та на телебаченні. Бушизмами у мові Президента почали визначати неправильні закінчення слів у однині та множині, помилкову вимову англійських слів, плутанину між словами з однаковим звучанням, повтори та відверту нісенітницю. Деякі оглядачі пов'язують численні помилки Президента з його привілейованим походженням і намаганням приховати свій брак освіти. Ця вада Президента проявилася під час публічних виступів, коли Буш не користувався підготовленим текстом і говорив експромтом. Висловлювання Президента швидко ставали афоризмами, почали друкуватися окремими збірками, виходити у вигляді календарів та в інтернеті.» [Бушизм-Вікіпедія]. Проте зі зміною політичної ситуації суспільна увага до «бушизмів» поменшала, сьогодні це – факт історії, який навряд чи колись увійде як термінологічна одиниця до словника англійської мови.

Можемо зробити висновок, що для прагмалінгвістичного дослідження мова ЗМІ становить сталий інтерес, оскільки знаходиться у діалектичній єдності із життям суспільства, виконуючи інформативні, регулятивні, ціннісно-орієнтаційні функції.

Поява мережі Інтернет і технічних можливостей, що відкриваються у ній для користувача, спричинила зміни й у галузі ЗМІ. Інтернет-видання набувають неабиякого впливу на суспільство, завдяки факторам:

- гіпертекстуальності,
- інтерактивності
- мультимедійності

Іншими важливими дистинктивними рисами Інтернет ЗМІ є їх оперативність, необмежений об'єм випусків видання, можливість архівів, доступність, географічно необмежена аудиторія, можливість повторного використання інформації, невисока собівартість [Машкова 2006, 36-38].

Вивчення окремих типів текстів Мережі, їх жанрової та стилістичної класифікації вже оформилися у окремий напрямок лінгвістичних розвідок [Кампанцева 2007]. Прагматика та особливості текстів англомовних оголошень про роботу були поза увагою науковців, що складає **актуальність** нашого дослідження.

Теорія мовленнєвих актів – центральна ланка у прагмалінгвістиці [Формановська 2007, 255]. У комунікативній лінгвістиці однією з дискусійних проблем є пошук мінімальної одиниці комунікації (дискурсу, спілкування). Такою одиницею називають речення, висловлення, однак вони є одиницями синтаксичного рівня мови й мовлення відповідно.

[Селіванова 2008, 558]. О.О. Селіванова стверджує, що мінімальною одиницею дискурсу слід визнати мовленнєвий акт – мовленнєву взаємодію мовця і слухача для досягнення певних перлокутивних цілей мовця шляхом конструювання ними дискурсивного значення у ході спілкування [Селіванова 2008, 559]. У вітчизняних лінгвістичних студіях найбільш визнаною є класифікація Г.Г.Почепцова [Селіванова 2008,566]. *Мовленнєві акти чи іллокутивні типи* висловлювань Г.Г.Почепцов називає прагматичними типами речень. У цій теорії вирішальним для віднесення висловлювання до того чи іншого прагматичного типу є характер прагматичного компонента, який дозволяє встановити типологію не тільки з урахуванням іллокутивної мети, а й способу її досягнення. До класифікації включаються: констативи (речення-ствердження), промісиви (речення-обіцянки), менасиви (речення-погрози), директиви (речення-спонукання адресата до дії), перформативи (речення, вимовляючи яке, мовець виконує дію), квеситиви (питальне речення в його традиційному розумінні). [Моїсєєва 2009].

На нашу думку, для того щоб визначити типи мовленнєвих актів у текстах оголошень, необхідно врахувати особливості опосередкованого характеру комунікації. Текст оголошення – писемний, визначити, чи досягнутий перлокутивний ефект (ми маємо на увазі, чи привернуто увагу адресанта) у процесі комунікації можливо, якщо мати у розпорядженні статистику сайту, тобто кількість звертань користувачів до тексту оголошення. Проте це навряд чи можливо – газетні сайти не мають такого обліку, оскільки мають риси гіпертекстуальності лише частково. Ми вважаємо, що дослідити шляхи досягнення перлокутивного ефекту можливо шляхом аналізу частотності вжитку певних лексичних одиниць, а точніше дієслів із пропозицією, які вказуватимуть на спосіб дії. Ми припускаємо, що саме часте використання певного дієслова складає комунікативне спрямування опосередкованої комунікації.

Шляхом суцільної вибірки з корпусу текстів оголошень, що представлені на сайті газети «The Guardian» (нами було проаналізовано більше 500 текстів оголошень) були отримані такі результати. Дієслово «to be» – має найчастотніший показник ужитку: повна парадигма ужитку складає 3403 випадків. Для зручності ми розташували найуживаніші дієслова у алфавітному порядку:

Develop – 181, Can – 147, Ensure – 130, Need – 173, Must – 167, Please – 118, Provide – 165, Record – 100, Research – 138, Seek – 108, Support – 250.

Розглянемо складові прагматичної рамки синтаксеми «to be». Ми подаємо деякі найбільш репрезентативні випадки:

«you will be the key link, your efficiency will be instrumental, you will be overseeing all areas, this can be a very reactive role, a key focus will be utilizing your knowledge and attention, as casework manager you will be responsible, live within commutable distance or be willing to relocate, applications will also be considered, your career acceleration will be more, it will be necessary, manufacturing environment would be a distinct advantage, you will also be, exceed your targets and strive to be the best, the candidate will be responsible, with a commitment to training you will be, the successful applicant will be expected to manage»[Guardian.co.uk]. У переважній більшості випадків не тільки у наведених прикладах, наявне пряме звертання до адресанта, експліковане займенником або номінацією поля діяльності; дієслово «бути» у формі майбутнього часу репрезентовано 1756 випадками ужитку. Така висока

частотність свідчить про переважаючий характер модальності майбутнього часу. Майбутні дії утверджуються як фактологічна інформація. Тобто ми можемо стверджувати про переважаючий характер інформації констатуючою, а отже, у оголошеннях домінують констативи як переважаючий прагматичний тип. Висока частотність ужитку модальних слів свідчить про наявність спрямування способу дії, із переважаючим зобов'язальним компонентом: *can* – 147, *must* – 167 випадків ужитку. Цікавим є відсутність модального дієслова *may*, яке висловлює невпевненість, сумнів, ввічливе прохання. Це підтверджує наше припущення про переважаючий констативний тип комунікативних актів у дискурсі англомовних оголошень.

Розглянемо пропозиційну рамку *support* (250 випадків ужитку): «*employment advisor to assist and support, a global fundraising team to support the international fundraising, fundraising strategy to support the provision of Open Door, Wrap to financially support recycling initiative, is designed to promote and support recycling initiative, is designed to promote and support best practice, increase membership and support groups via providing, being able to support and guide groups, induct and support sessional tutors* [Guardian.co.uk].

Компоненти значення «підтримувати» у ролі дієслова такі:

Agree with sb, smth- *to say that you agree with an idea, group, person etc and want them to succeed: The bill was supported by a large majority in the Senate. support sb in sth the peasants who supported Castro in his bid for power / strongly support (support something very much)*

Hold smth up- *to hold the weight of something, keep it in place, or prevent it from falling: The middle part of the bridge is supported by two huge towers. / I grabbed the rail to support myself.*

Provide money to live – to provide enough money for someone to pay for all the things they need: She needs a high income to support such a large family. It's difficult to support yourself on this salary.

Give money to smth – to encourage a group, organization or event etc by giving it money: Please support your local theatre, buy some tickets today!

Help sb – to help someone by being sympathetic and kind to them during a difficult time in their life: My wife supported me enormously when my mother died.

Land – if land can support people or animals, it is of good enough quality to grow enough food for them to live: This land isn't fertile enough to support many cattle.

A bad habit – to get money in order to pay for a bad habit such as taking drugs: He stole from his mother's savings to support his drug habit.

Prove smth – to show or prove that something is true or correct: The results support our original theory.

Sports team- especially Br.E. *to like a particular sports team and go watch the games they play: Trev supports arsenal, but I like Spurs.*

Bear smth (usually in negatives) formal to be able to bear smth; endure: She could not support heat any longer. [Longman Dictionary of Contemporary English] Семантично та контекстуально support визначає певний спосіб дії, констатує спосіб її виконання, а тому й стосовно цього прагматичного компоненту можна зробити висновок, що це – мовленнєвий акт-констатив. Record, research, seek – так само констатують спосіб виконання дії.

Таким чином можемо зробити такі узагальнення щодо особливостей комунікативно-го наповнення та спрямування іллокутивних сил у дискурсі газетних текстів оголошень.

Зважаючи на характер масової комунікації, з точки зору тематики повідомлення оголошення відповідатиме запитам суспільства актуальним на даний час.

Мова ЗМІ становила й становитиме стабільний інтерес для лінгвістичних розвідок, особливо у плані синхронічного дослідження мови й мовлення.

Далеко не всі лексичні й прагматичні одиниці, що входять до вжитку, отримують подальше закріплення у словнику, оскільки відірваність від реалій життя зумовлює швидку втрату актуальності та необхідності ужитку.

У текстах оголошень як складовій мас-медіального дискурсу ми прослідковуємо тенденцію до типізації мовлення.

Основним способом створення перлокутивного ефекту є спосіб констатування закладених змістів у повідомленні. Пряме звертання до адресанта разом із констатуванням певного способу дії – основна комунікативна стратегія цього типу дискурсу.

1. *Апалат Г.П.* Структура, семантика і прагматика текстів-інтерв'ю (на матеріалі сучасної англійської преси): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2003. – 19с. 2. *Богдан В. В.* Синтактика, семантика, прагматика англійських приєднувальних конструкцій і складних речень з підрядним зв'язком: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. – Х., 2006. – 20с. 3. *Боровицька О.М.* Соціальна прагматика: відхилення у дискурсі (філософсько- методологічний аналіз): Автореф. дис... канд. філол. наук: 09.00.09 / Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 1998. – 17с. 4. *Бушизм – Вікіпедія* [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://uk.wikipedia.org/wiki> – Заголовок з екрану. 5. *Гусак І.П.* Структура та прагматика фрагментованих лексичних одиниць у сучасній англійській мові (на матеріалі мови мас-медіа): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2005. 6. *Дружин Г.В.* Сучасні лексичні запозичення: прагматика, семантика, соціолінгвістика: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.02 / Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2006. – 19 с. 7. *Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти:* Автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.02 / Л.Ф. Компанцева; НАН України. Ін-т мовознав. ім. О.О.Потебні. – К., 2007. – 36 с. 8. *Інтернет-журналистика: учебное пособие/ С.Г. Машкова.* – Тамбов: Изд-во тамб.гос.техн. ун-та, 2006. – 80с. 9. *Моїсєєва Ф.А.* Вербальна комунікація як компонент мовленнєвого акту [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2009/Philosophia/40423.doc.htm – Заголовок з екрану 10. *Селіванова О.О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля -К, 2006. – 716с. 11. *Селіванова О.О.* Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712с. 12. *Формановская Н.И.* Речевое взаимодействие: коммуникация и прагматика. – М.: Издательство «Икар», 2007. – 480с. 13. *Guardian.co.uk.* [Електронний ресурс] – Режим доступу до видання: <http://jobs.guardian.co.uk/> – Заголовок з екрану 14. *Longman Dictionary of Contemporary English: Third Edition/ Longman Dictionary.-Clays Ltd, Bungay, Suffolk: 1995 – 1660p.*